

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Punctum Difficultatis 2. Utrum Circumstantiæ, ut formalisent actum,
debeant esse intentæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

non retineret? si non retineret, ergo non ille esset, sed alius, si retineret; Ergo bonus non esset: quia bonum est ex integra causa. Mutatis tamen circumstantiis potest actus bonus moraliter esse, non moraliter bonus; Ut si fiat necessarium cum ante fieret liberè. Imò potest fieri malus moraliter accedente aliqua circumstantia: Sic eadem comestio ob sanitatem est bona, titulo disobediendi mala.

Ex occasione hætenus dictorum, inquiri solet: An quando non præsupponendo malitiam ejusdem rationis, & interdum nullam, sed illam adferendo, constituitur aliqua actio in ratione malæ, an inquam illud constitutivum in ratione malæ, sit adhuc verè circumstantia? Affirmat Arr. cit. n. 17. Negat Vasq.

Sed possent conciliari dicendo, quod circumstantia illa si comparetur ad ipsum actum, qualis tunc absolute evadit, non sit circumstantia verè: licet sit verè circumstantia, si comparetur ad moralitatem antecedentem. Prioris partis ratio est, quia circumstantia verè non est de essentia actionis, illaque ablata, debet posse permanere, vel saltem intelligi, eodem modo quoad substantiam, se habere, illa actio: hic enim est conceptus verè circumstantiæ. Jam autem circumstantia, primò extrahens ad rationem malæ actionis, est de essentia illius actionis, illaque ablata, non intelligeretur esse mala. Ergo non est verè circumstantia.

1. Partis Ratio est. Quia si cogitet præcisè aliquis de hoc capite, quod comedere carnes, pro sit illius sanitati, nihilque cogitet de die Veneris, hic actus habet suam moralitatem, desumptam ex honestate satisfaciendi sanitati, accedat advertentia, quod dies ille sit dies Veneris, velit tamen comedere, hæc formalitas comparata ad priorem est verè circumstantia: Ratio, quia est verè accedens illius, habetque se ita sicut rationale ad animal, vel dulce ad album. Unde consequenter dici potest illam moralitatem posse manere, & advenire illi hanc alteram. Ratio, quia nulla est impossibilitas inter has duas moralitates, quin secum stare possint, quid enim repugnat talem actum fieri, est quidem hoc commodum sanitati, sed malum animæ, comedam tamen. Illaque moralitas comestionis propter sanitatem fuit bona in individuo & non indifferens, ut volunt aliqui.

Est quidem verum duplicem indifferentiam posse in illa comestione spectari; Prima est indifferentia, quod possit motivo malo vitiari, hæc indifferentia fuit in illa comestione, tolliturque tunc. Alia indifferentia cogitari potest, quod illa actio non fuerit facta secundum regulam bonæ vel malæ operationis, hæc autem indifferentia actuum in individuo jam est supra negata, sed fuit determinatio ad rationem bonæ actionis, quæ etiam tunc manet.

Est verum, quando unum elementum convertitur in aliud, non manere jam tunc elementum: quia non manet forma elementi: Sed in præsentia manet adhuc forma prioris moralitatis, nempe satisfaciendi sanitati, manens vel in se, vel in simili sibi actu.

Punctum Difficultatis 2.

Utrum Circumstantiæ, ut formalis essent actum, debeant esse intentæ?

Alii eundem titulum sic proponunt: An ad bonitatem formalem actus requiratur tendentia in objectivam honestatem, propter illammet ipsam. Utraque quæstio est sibi affinis. Non debere intendi docet Sal. Montef. Lorca, Cornejo Hurt. Oppositum Vasq. Suar. Occ. Cont. 3. n. 25. Arriaga d. 15. n. 37. Tann. d. 3. q. 2. dub. 3. Utraque pars convenit in hoc, quod illæ circumstantiæ debeant esse præcognitæ, idque ob rationes, quæ dictæ in materia de Ignorantia.

DICENDUM est 1. *Ut actus sit bonus circumstantia ex parte objecti se tenentes debent esse formaliter & directo volite.* Est difficilis ratio conclusionis inventu. Pensandæ erunt variorum Probationes.

RATIO 1. ex Arriaga d. 17. n. 31. Quia si illæ circumstantiæ directè non amarentur, nec amarentur indirectè, & tamen concedi debet saltem indirectè illas amari, quomodo enim spectarent ad voluntatem? seq. prob. quia cum independenter ab ea circumstantia supponatur bonitas in objecto, ratione cujus illud amatur, non possumus dicere, actum illum esse virtutalem ejus circumstantiæ amorem, nisi habeat aliquid de novo, ratione cujus in eam feratur.

RESPONDERI potest. Haberi illic aliquid de novo virtualiter ad actum: quod virtuale in hoc stabit, quod scilicet ametur directè objecti honestas, quamvis advertatur ita circumstantionata, intervenitque tunc voluntarium indirectum.

RATIO 2. Quia plus requiritur ad bonitatem, quam ad malitiam; Ergo, si sufficit ad malitiam indirectum voluntarium, requiretur directum ad bonitatem.

RESPONDERI potest. Illud plùs quod debet reperiri in actu bono, non esse determinatum: Unde quodcumque plus ostendetur satisfiet Axiomati, si fortè sit Axioma: nam de hoc dubitat Arr. citatus. Porro plus requisitum ad bonum in hoc stare poterit, quod ad reddendum actum malum sufficiat vel una circumstantia mala, ad actum autem bonum non sufficit, sed debet esse bonum ex omni circumstantia. Rursus, omne bonum debet esse contractivum entis, debet adferre aliquid, quod in ente secundum se spectato non sit: quia autem malum non contrahit ens, & si contrahit, contra-

hit per defectum, adeoque nihil adferendo; fit ut plus requiratur ad bonum, quam ad malum.

RATIO 3. est Oviedi n. 42. Qui tribueret eleemosynam propter levandum miseriam pauperis, etiam si praevideret ratione eleemosynae acceptae à paupere, alia bona opera esse ab illo praestanda, malave vitanda, dum voluntas nullo modo curaret de bonis secuturis, actum meliorem moraliter non eliceret: quia objecta non tribuunt bonitatem actibus per imputationem, sicut tribuunt malitiam, sed per tendentiam positivam in ipsam honestatem.

RESPONDERI potest. Hoc ipsum negari, tribui honestatem per ipsam non nisi tendentiam in bonum. Adhuc autem hae circumstantiae distinguuntur à circumstantiis tenentibus se à parte operantis, ipsa sui conditione, licet convenirent in modo suae attingibilitatis, casu quo sufficeret utrasque indirecte attingere.

RATIO 4. est ab auctoritate Aristotelis 2. Eth. c. 4. quam proponit cit. Tann. ex variis versionibus.

RESPONDERI potest. Feliciani translationem dicere hoc solum, quod res non tantum bona & iusta fieri debeat, sed & bene & iuste: sed inde non probatur solum indirectum voluntarium, non sufficere ad derivandam honestatem.

Versio quâ utitur S. Th. in Eth. hoc habet, quod ad participandam honestatem sufficiat, si qui agit, aliquo modo affectus agat: sed hoc verificaretur, etiam si ponatur indirectum voluntarium honesti. Argiropilus vult ut bonum quis sciens & eligens faciat: sed cur non sufficiet indirecte velle?

Difficilior est versio Perionii, quia ille dicit, quod debeat esse eligens propter ipsa. Sed concedi potest, illum quidem sic vertisse, Græcum tamen textum id non deposcere, tantum enim dicit, quod debeat esse eligens: stat autem electio, quamvis sit circa aliquid, non nisi indirecte versans. Fortè etiam Perionius ly propter ipsa accipit prout significat, quod eligens non debeat cogi ab alio, & non accipit ly propter ipsa opponendo illud ad volitum indirecte.

RATIO 5. Tanneri. Commune hoc est habitibus intellectualibus, ut actus ab illis elicit, non ferantur in suum materiale, nisi sub propria ratione motivâ; Ergo idem dicendum de virtutibus, propria autem ratio earundem est ipsamet propria cujuscunque virtutis honestas.

RESPONDERI potest, argumentum probare, etiam malitiam objecti, debere semper intendi directe. Deinde sicut non semper objectum directe attingitur, & tamen salvatur formalitas cognitionis; Ergo etiam salvâ ratione bonitatis poterit bonitas indirecte intendi. Denique disparitas dari potest, quia nisi objectum materiale attingat intellectus sub sibi propria ratione, non erit ullum specificativum actuum, & distinctivum eorundem: & ita si sub formali

Ethica, etiam Physica attingeret actus voluntatis, hoc ipso ille actus Physica, esset jam actus Ethica. Quamvis autem voluntas etiam indirecte attingat bonitatem, habebit sufficiens sui distinctivum. Unde quamvis non sufficiat ferri in solum materiale virtutis, sufficiet ferri indirecte in formale, eritque adhuc actus bonus & ex integra causa: quia bonum est quod appetitur, nisi oppositum probetur, de quo infra.

Quod autem dicit Tann. verum virtutis moralis actum procedere ex prudentia quæ respicit honestum, non autem utile: id etiam non convincit: Cur non enim poterit attendi non nisi indirecte ad honestatem: Præcipue cum prudentia extendere se possit etiam ad utile, licet non tanquam ad proprium bonum. Actus autem v. g. indirecte volens abstinentiam, potest dici, quod generet novum habitum: sicut alius est habitus directe noscens patrem, & alius non nisi indirecte attingens eundem.

Quamquam posset dici, quod idem habitus tunc generetur, sicut etiam concedi potest, quod si una honestas directe ametur, & alia indirecte, quod tunc non tam ipsa ametur, quam illud aliud; negando tamen, quod etiam illa alia non ametur, & quod indirecte amata non sit formalisativa bonitatis in actu, licet alio modo.

Bene etiam addit Arriaga, quod si ad gratitudinem sit requisitum dare propter motivum quod petatur ex ipso met accipiente, sequetur, quod pro eleemosyna data, amore Dei, nemo teneretur gratias agere, quia daretur non intuitu accipientis, sed Dei. *interim sic*

PROBARI potest Conclusio: quia si præcognita boni objecti circumstantia non ametur directe, cum possint amari, hoc ipso non esset illa bona actio: negatio enim directi amoris, non posset honestari. Quod ipsum probatur. Negatio amoris directi circa circumstantiam aliquam inhonestam, non potest poni, nisi actione quæ in se præcisè spectata sit bona: sic v. g. qui nollit comedere carnes sub hac formalitate, quia sunt prohibita, poneret actionem bonam; Ergo etiam negatio amoris directi, versantis circa circumstantiam aliquam honestam, non potest poni nisi actione, quæ in se præcisè spectata non sit bona. Et sicut quando nolumus inhonestam circumstantiam, proportionatur actio objecto, estque exinde præcisè spectata, bona: ita cum bono improporcionata ponatur actio, nempe nolitio amoris, non erit actio illa bona: quia hæc debet esse ex integra causa.

OBJICITUR I. Sufficit ad contrahendam malitiam indirecte appetita malitia; Ergo & ad contrahendam bonitatem sufficiet eandem indirecte appetere.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia si aliquis non nisi indirecte amaret bonum, hoc ipso non esset illa bona actio: quamvis autem non nisi indirecte ametur circumstantia mala, salva-

salvari adhuc poterit ratio malæ actionis: malum enim est ex singulis defectibus. Deinde non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec requisita ad constituendum aliquid in ratione formaliter mali: est autem necessitas, ut bonum sit ex integra causa.

Aliam dat disparitatem Arriaga; quia malum non potest esse aliter volita, quam indirectè: non enim malum ut malum potest amari. Unde infertur id sufficere, ut derivetur in actum; alioqui nullus unquam posset esse actus malus, si non dicamus bonitatem indirectè amari: & si id negemus, non potest tunc dare bonitatem actui; quia habet se planè per accidens respectu operantis, perinde ac si ibi non esset.

OBJICIT 2. Montefino. Si est necesse amare bonitatem propter se; Ergo, qui minus bonum v. g. elemosinam eligit propter Deum, de qui eligit propter eundem Martyrium, non minus merebitur.

RESPONDETUR. Posse tribui ipsis mediis honestatem majorem, quantumvis dici possit, si cetera sint paria, utrumque æqualiter meritorium.

OBJICITUR 3. Ergo Deus, quia non amat objecta virtutum propter illa, sed propter se, non habebit actus virtutum moralium.

RESPONDETUR. Habiturum, quia moveatur etiam honestate.

Quando charitas dicitur forma virtutum, non eo sensu dicitur, quod omnium formale motivum sit, sed quod sine gratia factæ virtutes non sint virtutes formatæ & meritoria. Cæterum quando indirectè aliquid boni volumus, vel volumus ita, ut positivo actu vellemus illud non esse, eo casu, nihil augetur meriti, aliàs nolentes fieremus boni: si autem non refellatur illa bonitas, indirectè tamen appetatur, auget licet non multum meritum.

DICENDUM 2. *Ad contrahendam malitiam sufficit indirectè ferri in circumstantiam annexam.*

PROBATUR. Quia ex communi sensu recepta doctrina, qui novit hanc esse alienam, velletque illam non esse alienam, abutitur autem illa, verè est adulter, & tamen non fertur directè in circumstantiam alienæ. Ergo ad contrahendam malitiam sufficit indirectè voluisse.

Quod ulterius sic resolvit Arriaga, quia non aliud habet objectum materiale voluntas, quam quod amat ut medium utile ad finem intentum, ad finem autem delectationis carnalis quam adulter intendit, non est medium utile quod sit aliena.

Neque tamen sequetur, ut inferebat Cajet. fore infinitas malitias in peccato: Si enim infinitæ non præcognoscuntur, quomodo infinitæ erunt indirectè volitæ? Per hoc tamen non nego transcendentales malitias plures in eodem peccato inveniri.

Utraque Conclusio tandem in hoc princi-

pium redit. Quia cum bonum sit perfectum perfectum autem carens defectu, hoc ipso si habeatur defectus, malum erit, adeoque si habeatur defectus circumstantiæ inhonestæ etiam indirectè volitæ, erit defectus non quidem tantus, nec ita explicitus, atque si ipsa circumstantia inhonestæ directè appeteretur; sufficiens tamen, ne ab illa specie malitiæ extrahatur, malum enim est ex singulis defectibus. Econtrà si non habeatur perfectio directè volitæ circumstantiæ honestæ, refuteturque illa virtualiter, ex circumstantia illa nulla refundetur honestas, ut dictum supra. Si autem non refellatur illa honestas, complacentia in illa ut supponitur deliberata, augebit quidem meritum aliquo modo, sed non constituet in ratione formali illius virtutis, quæ posset haberi, si circumstantia illa directè amaretur; idque ideo, quia si esset ille actus bonus, illoque genere bonitatis, careret defectu in illo genere bonitatis, quo carere illi proprium est, & tamen non caret defectu directi amoris.

DICENDUM est 3. *Circumstantias tenentes se ex parte ipsius actus aliquas non esse prænosendas, ut tribuant bonitatem vel malitiam.*

RATIO. Quia si quis noscat se habere Dei gratiam, si non noscat, habeat illam tamen, semper eliciet opus gratiosum. Dixi aliquas circumstantias, quia si quis se humiliaret nesciens se esse Regem non tantum mereretur. Tunc autem circumstantia. Quis saltem implicite nosci debet, quando defectus notitiæ mutat in sensu prudentum moralitatem.

Circumstantia QUID pro quantitate sumpta, debet etiam esse prævisa & indirectè saltem volita. Ratio, quia si quis furaretur gemmas putans esse pisca, non peccaret tantum, ut volens furari gemmas.

Circumstantia UBI & QUANDO, nisi sit directè volita, nec bonitatem, nec malitiam auget: parum enim refert si die Dominico, si in Polonia, si aliàs furetur quis.

QUANDO tamen sumptum pro duratione si non noscatur, si non noscatur auget moralitatem: majus enim malum, est diutius idem voluisse.

Circumstantia QUOMODO. Si sumatur pro intensione si non noscatur, si non, auget moralitatem: quia si non noscas, si non noscas te amare ut 8. amabis ut 8.

QUIBUS AUXILIIS. Denotat personas & instrumenta: hæc circumstantia interdum præcognita auget moralitatem, ut augetur in Sodomia, si fiat cum persona sacra: interdum non auget: parum enim interest, quo genere ferri aliquis occidatur.

CUR. Sumptum pro fine extrinseco, saltem indirectè prænosci debet.

Ratio, quia cum finis moveat intentionali- ter, quomodo id præstabit sine præcognitione.